

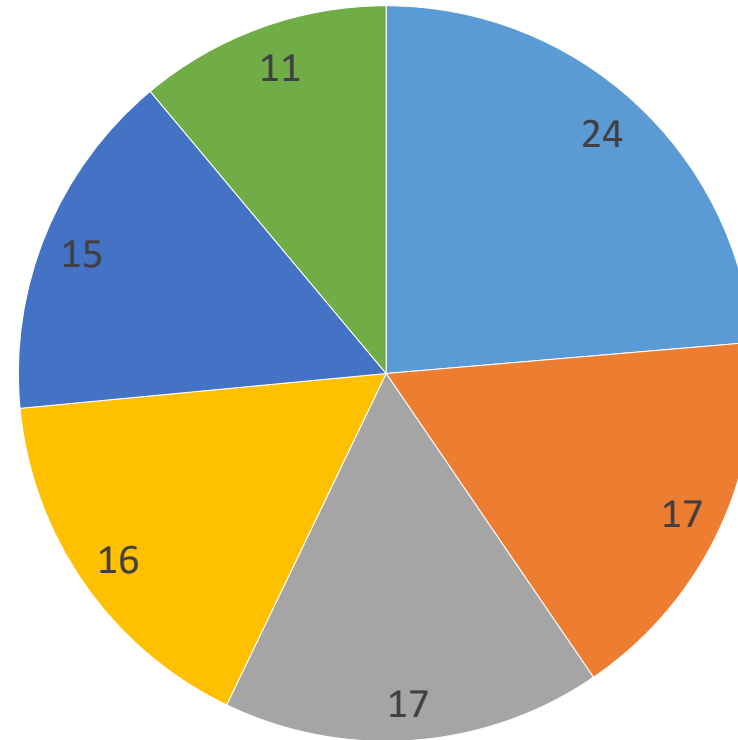
Monimuotoinen metsänhoito

Jukka Ruutiainen
Suomen metsäkeskus
19.5.2021

Metsänomistajan tavoitteet

- Metsään.fi palvelussa tehty kysely
- Vastaajia yli 30 000
- Pisteytys 0-5

Prosenttia pisteistä

■ Puuntuotanto

■ Ulkoilu ja virkistys

■ Luonnon monimuotoisuus

■ Maisema

■ Luonnontuotteiden keruu

■ Metsästys

Talousmetsien luonnonhoito

Metsänkäytön ekologisen kestävyuden parantamiseksi ei tarvitse keksiä mitään uutta. Keinot löytyvät pitkälti jo metsänhoidon suosituksista

Metsäkeskus

Luonnon monimuotoisuutta voidaan edistää nollasta sataan

Suomen metsien luonnontilaisuus

- Etelä-Suomessa talousmetsiä noin 96 % metsäpinta-alasta
- Suuri osa suojelualueista entisiä talousmetsiä
- ”Luonnontilaisia” metsiä alle 1 % E-S metsäpinta-alasta
  - Seitsemisen Multiharju, Pyhä-Häkki, Musturi...
- Vanhojen metsien piirteitä saa vain ajan kanssa
- Metsien pirstaloituminen heikentänyt laajoja vanhoja metsiä ja vakaita oloja suosivien lajien elinoloja
  - Joidenkin lajien leviäminen on estynyt lähes kokonaan
  - Sukupuuttovelka, geneettisen perimän kapeneminen

Onneksi

- Monimuotoisuutta on muuallakin kuin vanhoissa metsissä
- Talousmetsissä voi tehdä monimuotoisuutta lisääviä toimenpiteitä
- Talouden ja monimuotoisuuden hoito eivät sulje toisiaan pois
- Metsänomistaja päättää painotuksista omien arvojensa mukaan
- Tulevaisuudessa metsillä voi olla toisenlaisia arvoja kuin nyt
- Ennustaminen vaikeaa
  - Ilmastonmuutoksen vaikutukset metsätalouteen
  - Metsistä saatavien tuotteiden kysyntä
  - Hiilensidonta, matkailu, virkistys, keräilytuotteet
  - Uudet innovaatiot

Miten metsänomistaja voi edistää luonnon monimuotoisuutta metsissään?

- Entä jos perintömetsä näyttää tältä?
- Onko monimuotoisuuden hyväksi mitään tehtävissä?
- Kaikkialla on mahdollisuus lisätä monimuotoisuutta, mutta kannattaa keskittyä olennaiseen
- Seuraavassa muutamia keinoja

Säästetään luonnon kannalta arvokkaimmat kohteet

- METSO-ohjelmaan soveltuvat kohteet suojeluun
- Metsälain suojaamat arvokkaat elinympäristöt reilulla suojavyöhykkeillä
  - ympäristötuki
- Muut arvokkaat luontokohteet omalla päätöksellä
  - Esim. petolintujen pesäpaikat, metsojen soidinpaikat, liito-oravakohteet, lahoppuukeskittymät
- Taloudellisesti tuottamattomat alueet metsätalouden ulkopuolelle

Parannetaan aktiivisella hoidolla luonnon tilaa

- Lehdossa
- Perinneympäristöissä
- Paahderinteillä
- Puroja ja lähteitä kunnostamalla
- Soita ennallistamalla

Säästetään lahoppuut

- Lahonneen puun vähäisyys on tärkein yksittäinen syy metsälajien vähentymiseen
- Lahopuusta riippuvaisia eliölajeja noin 5000, joista 500 uhanalaista tai silmälläpidettävää
- Harvinaistuneet lajit ovat usein erikoistuneet hyödyntämään vain tiettyjä puulajeja (usein lehtipuita), tiettyjä lahoamisvaiheita tai lahoppuulaatuja, kuten järeitä maapuita
- Lahoppulajisto turvaa metsäluonnon toimintaa osallistumalla hajotukseen ja ravinteiden kiertoon

Tehdään tekopökkelöitä

- Tekopökkelöt ovat n. 2-5 metrin korkeudelta katkaistuja puiden kantoja
- Tekopökkelöillä saadaan luotua pystylahopuuta, jota etenkin nuorissa metsissä on yleensä niukasti
- Tekopökkelöiden valinnassa suositaan lehtipuita, jotka lahoavat nopeasti, jolloin tikat ja tiaiset voivat tehdä niihin pesäkoloja
- Tuoton menetys metsänomistajalle on pökkelön puulajista ja koosta riippuen muutamasta kymmenestä sentistä euroon

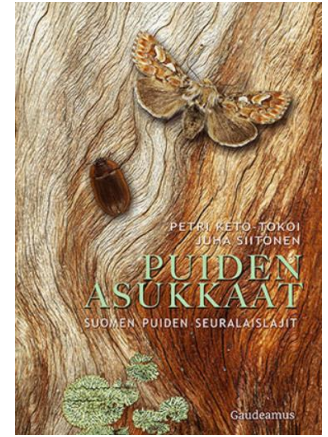

Ylläpidetään runsasta puulajimäärää

- Suomessa kasvaa luontaisesti 31 puulajia. Näistä 4 on havupuita ja loput 27 lehtipuita
- Puulajiston monimuotoisuuden ylläpitäminen metsässä rikastuttaa luontoa
- Jokaisen puulajin mukana tulee tuhansittain seuralaislajeja
- Tavoitteena on, että metsässä säästetään myös niitä puulajeja, joilla on taloudellisesti vähäistä arvoa

Puilla eläviä lajiryhmiä

Lehtipuiden erityispiirteitä

- Lehdet helpommin syötävää ja sulavaa ravintoa kuin neulaset
- Lehtipuut tuottavat marjoja, pähkinöitä, silmuja ja norkkoja, jotka ovat tärkeää ravintoa
- Karike vähemmän hapanta
- Lehtipuiden lehvästön läpi siivilöityy enemmän valoa
- Eräiden lehtipuiden (haapa, raita, pihlaja, lehmus) kuori neutraalia, tärkeä ominaisuus monien päällysvieraslajien kannalta

Herbivorit, mm.

- perhostoukat
- sahapistiäistoukat
- nivelkärsäiset (luteet, kaskaat, kirvansukuiset)
- lehtikuoriaiset, kärsäkkäät
- äkämäpistiäiset, äkämäsääsket, äkämäpunkit

Saproksyylit, mm.

- lahottajasieniä
- hyönteisiä
- punkkeja
- epiksyylisammalia ja -jäkäliä

Mykorrhizasienet ja mikrobisymbiontit juuristossa

Endofyyttisienet

- mikrosienet lehtien ja neulasten pinnoilla ja sisällä

Loissienet

- ruostesienet
- eräät käävät

Epifyytit, mm.

- jäkälät
- sammalet

Epifyyttien seuralaislajisto

- ripsiäisiä
- jäytiäisiä
- punkkeja

Detritivorit
Kariketta lahottavat sienet ja mikrobit

Monimuotoisen metsänhoidon kolme tärkeää asiaa

- Puuston kerroksellisuus
- Tiheyden vaihtelu
- Puulajien runsaus
- Toteutuvat osittain jatkuvan kasvatuksen menetelmässä

Jätetään hakkuissa riittävästi säästöpuuryhmiä

- Säästöpuilla ylläpidetään vanhoja eläviä puita ja metsätaloudellisesti vähämerkityksellisiä puulajeja talousmetsissä
- Säästöpuiden annetaan kasvaa, kuolla ja lahota metsään
- Hyvä säästöpuuryhmä on kerroksellinen, monilajinen, riittävän suuri, järeäpuustoinen ja luontokohteen lähellä
- Ei poisteta hyviä säästöpuita nuoren metsän hoitovaiheessa

Säästetään riistatiheikköjä

- Suojaa ja ravintoa metsäkanalinnuille
- Riistatiheikköön jätetään vaihtelevan kokoista ja monilajista puustoa
  - Kuusi on tiheikön tärkein puulaji
- Viisi riistatiheikköä hehtaarilla tarjoaa jo kohtuullisen suojan
- Tiheiköt runsasvarpuisten paikkojen tai kosteiden painanteiden lähelle

Jätetään soiden reunoille vaihettumisvyöhykkeet

- Vyöhykkeen leveys vaihtelee huomattavasti
- Säästetään vähintään 15 metriä leveä vyöhyke
- Ei ollenkaan käsittelyä tai vain yksittäisten puiden poistoa
- Mitään puulajia ei poisteta kokonaan
- Ei ojituksia
- Ei turhaa pienpuuston raivausta
- Ei metsäkoneella ajoa

Edistetään luontoarvoja peltojen reunavyöhykkeillä

- Puuston ja pensaiston lajirikkaus lisää reunavyöhykkeen monimuotoisuutta
  - jalot lehtipuut, haapa, pihlaja, tuomi, raita ja kataja
- Tarjoavat ravintoa, suojaa ja pesimäpaikkoja mm. viljelysten ja niiden reuna-alueiden, riistalle linnuille ja pölyttäville hyönteisille

Jätetään vesien varsille riittävät suojavaohykkeet

- Suojavaohyke ylläpitää lajistollista monimuotoisuutta
- Ovat ekologisia käytäviä
- Puusto tuottaa kariketta ja kuolleita puita vesistöön
- Puusto varjostaa vesistöä ja viilentää vettä

Vastaus alun kysymykseen

- Monimuotoisuutta voi edistää kaikkialla, mutta onko se aina tarpeellista
- Yleensä aika on paras monimuotoisuuden edistäjä
- Metsä tulee monimuotoiseksi itseksensä, jos sille vain annetaan aikaa

Lopuksi

Metsänomistaja:

- Tuo esille tavoitteesi keskusteluissa metsäammattilaisen kanssa
- Tutustu monipuoliseen palvelutarjontaan
- Vaadi hyvää palvelua ja osaamista
- Sinulla tulee olla aito mahdollisuus valita monimuotoisia metsänhoitomenetelmiä

Metsäkeskus

Metsien hoito on tasapainoilua ekologisten, sosiaalisten, taloudellisten ja kulttuuristen arvojen välillä

Metsänomistaja päättää miten metsiensä hoitoa painottaa!

Metsäkeskus

Kiitos mielenkiinnosta!

